

A DRÁVAMENTI HARCOK

(1945. március 6—19.)

G. Ruzscsev ezredes—V. Janacskov őrnagy

1945 március elején a 3. Ukrán Front állományához tartozó 1. Bolgar Hadsereg Magyarországon védelmi állást foglalt, mely nyugat felé Kis-Erdő-től Nagyatádon, Háromfán, Heresznyén át a Dráva-folyóig terjedt, onnan pedig a védelem peremsávja délkelet elé, a folyó bal partja mentén a Dráva—Duna torkolatáig húzódott. (I. vázlat.)

A nyugati szakaszt a 3. hadtest (8., 10., 12. és 16. lövészadosztály), a délit pedig a 4. hadtest (11. és 3. lövészadosztály) védte.

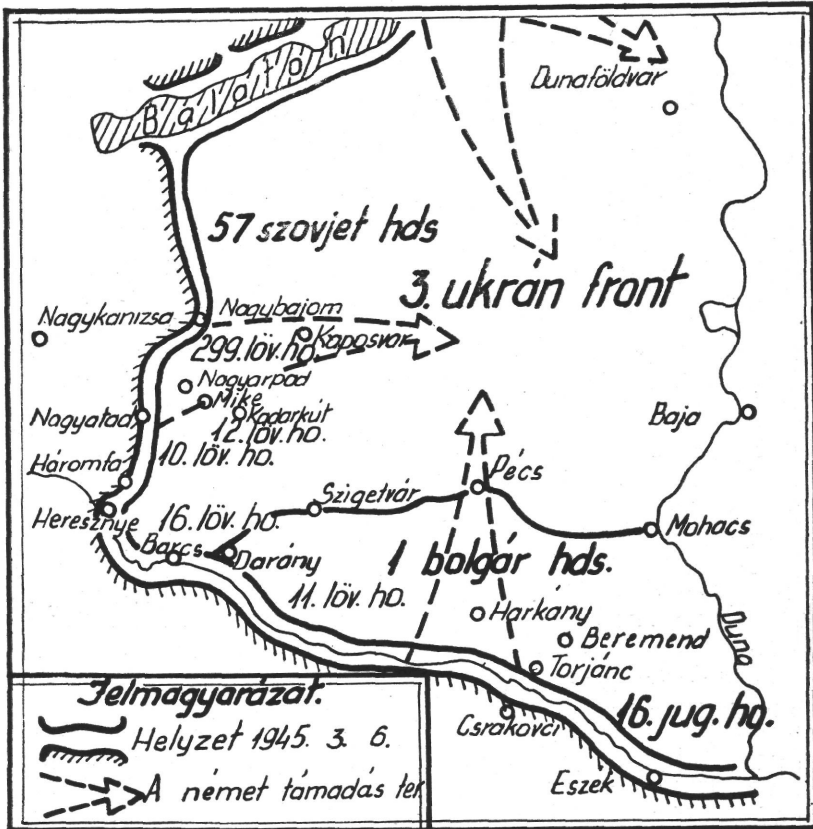
Az 1. Bolgár Hadsereg parancsnoksága a 16. lövészadosztály hadseregtartalékként való felhasználását is kilátásba helyezte a déli szakasz védelménél. E célból speciális ú. n. „Ropotamo“-tervet dolgoztak ki, mely szerint a hadosztályt a Szigetvártól nyugatra eső elfoglalt területre, Har-kány vagy Barcs területére kellett áthelyezni.

A 3. hadtesttől jobbra, a Kadarkút—Nagykorpád vonaltól északra az N-ik szovjet lövészadosztály, a 4. hadtesttől balra, Torjanc-tól keletre pedig a 16. jugoszláv hadosztály rendezkedett be védelemre.

1945. március 6-án a németek nagy erőkkal általános támadást indítottak, három összpontosított csapást mérve a 3. Ukrán Front ellen.

Az első (fő) csapást hét páncélosadosztállyal (körülbelül 1600 harc-kocsival, három gyalog- és két lovas hadosztállyal) — összesen körülbelül 1600 löveggel — a Balatontól északra fekvő területen Duna felé és Dél-kelet irányba Pécs felé hajtották végre. A második körülbelül hét — nagyszámú roham- és páncélelhárító löveggel megerősített — gyalog-hadosztállyal mért csapás Kaposvár—Pécs felé irányult. A harmadik csapást, körülbelül négy gyaloghadosztállyal, egy harckocsicsoporttal és nagymennyiségű tüzérséggel. Dolni Miholjac területéről a Dráván át Har-kány—Pécs irányába hajtották végre.

A hitlerista parancsnokság arra törekedett, hogy bekerítse és megsemmisítse az 1. Bolgár Hadsereget, hogy mélyen átkarolja a 3. Ukrán Front déli szárnyát és elérje a Dunát, hogy ily módon a német védelmi vonalat a folyó jobb partjára vigye, amely így Budapesttől Eszékig húzódna.

A felek helyzete 1945. III. 5-én.

Az első két csapást a szovjet csapatok számolták fel. A Kaposvár—Pécs felé irányuló harcokban aktívan részt vett a 31. és 44. lövészezredünk is.

A harmadik csapás a 4. hadtestünk, de főleg a 3. lövészhadosztály védelmi szakasza ellen irányult. E csapás közvetlen feltartóztatásában és visszaverésében a 11. és 24. lövészezred (utóbbi a hadtesttartalék állományából), végleges felszámolásánál pedig a hadseregtartalék (16. lövészhadosztály), valamint a Front tartalék egy része (egy szovjet lövészhadtest) vett részt. E védelmi harcok elég nehéz és bonyolult körülmények között zajlottak le. E harcokban csapataink, szoros együttműkö-

désben a 3. Ukrán Front csapataival, a védelemben olyfokú szívósságot, állhatatosságot és aktivitást tanúsítottak, hogy megérdemelték úgy a szovjet harcosok és parancsnokok — akikkel válllvetve harcoltak —, mint a 3. Ukrán Front parancsnoka, Tolbuhin marsall magas elismerését és köszönetét.

A 3. lövészadosztály arcvonala előtti helyzet (2. vázlat).

1945. február végén megállapítást nyert az, hogy az ellenség a Drávától délre új csapatokat — köztük gépesítetteket is — összpontosít. Március elején a németek Dolni Miholjac, Sz. Durad területén a 91. német hadtestet, — melynek állományához tartoztak a 104., 297. és 528. gyalogadosztály — egy Vlaszov-féle kozák lovasdandárt és körülbelül 20 harcokosit vontak össze. Ugyanezen a területen összpontosítottak nagymennyiségű átkelési eszközt is (közönséges, gumi- és motorcsónakokat), valamint egy 25 tonnás pontonhíd építéséhez szükséges anyagot.

Mindez azt mutatta, hogy a németek nagy erővel erőszakos átkelést készítenek elő Dolni Miholjactól északra a Dráva-folyón.

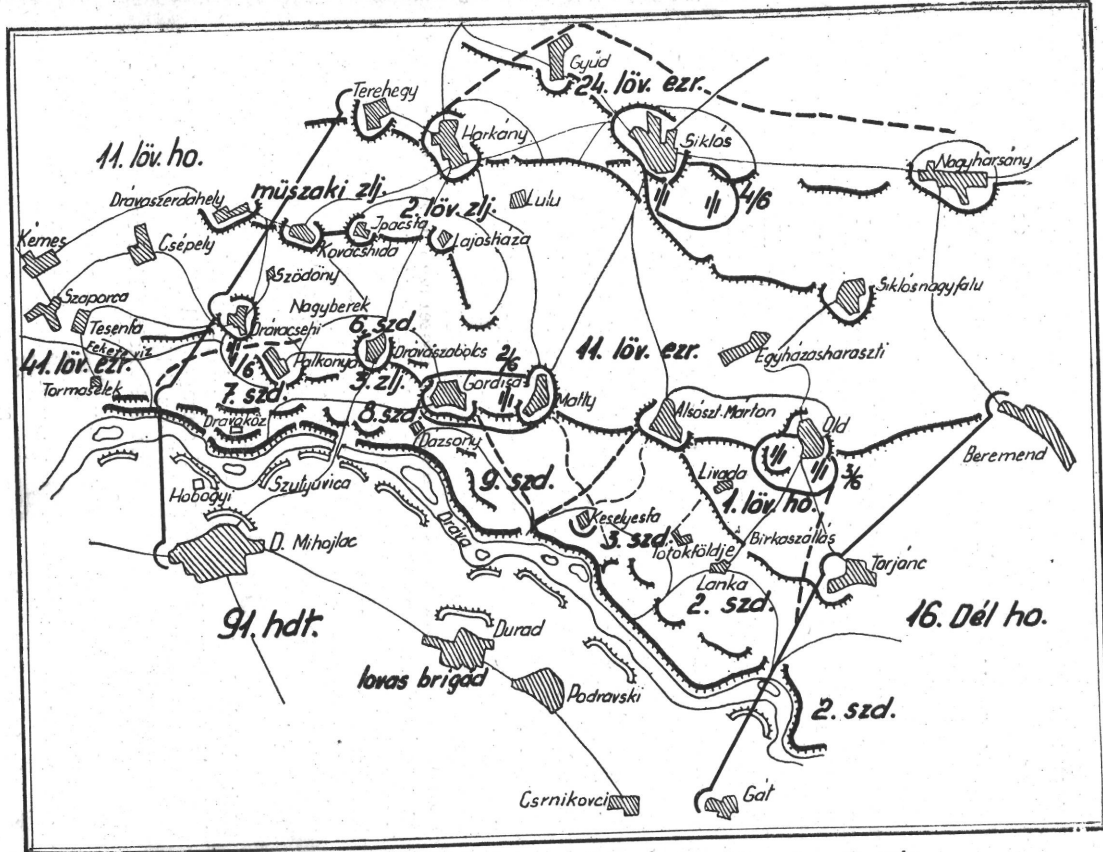
A Dráva bal partjának védelmét a Dolni Miholjactól északra fekvő területen a 3. lövészadosztály alakulatai látták el. A 11. lövészezred a három tüzérségi osztályból álló ezred-tüzérség csoporttal a következő védelmi szakaszt foglalta el: nyugaton Terehezs, Dráva-Csehi, Zsuhesz, Dolni Miholjac, keleten Beremend, Torjanc, Gát. A hadosztály többi lövészere (24. és 29.) a hadtest második lépcsőjében (tartalékban) volt.

Az ezred védelmi szakaszában csoportosították még a hadosztálytartalékot (a 3. hadosztály közvetlen műszaki zászlóalját — Kovácshida területén, a 3. hadosztály közvetlen felderítő lovasszázadát — Siklós, Nád-falu területén), valamint a hadtesttartalék egy részét (24. lövészere a 6/4. gépesített tüzérosztállyal, mely Harkány, Siklós, Nagy-Harsány területén települt).

A 11. lövészereztől jobbra a 41. lövészere, balra pedig a 16. jugoszláv hadosztály foglalt védelmi állást.

Az ezred feladata az elrendelt körülbelül 16 km kiterjedésű arcvonalszakasz védelme volt azzal, hogy a németek erőszakos átkelési kísérletét a Dráván visszaverje és biztosan zárja el a Dolni Miholjac, Harkány, Pécs felé vezető útirányt.

Az említett iránynak nagy jelentősége volt, mert az 1. Bolgár Hadsereg hátszágához vezetett. Az ezred védelmére bízott szakasz erdőkkel szegdelte és sok különböző irányba vezető csatornával átszelt sík terület volt. A legnagyobb, a Drávával majdnem párhuzamosan vezető ú. n. Fekete-víz csatorna, mely 10—15 m széles, 1,5 m mély és gázlón nem lehet rajta átkelni. E csatornák kedvező vonalakat alkottak a védelem és az ellenség feltartóztatása szempontjából és nehézségeket okoztak úgy délről-észak felé a támadónak, mint a védelem tartalékainak manőverezésében.

A védelem megszervezése a 6. löv. ho. (11. löv. e.) szakaszán.

A Dráva a szóbanforgó szakaszán átgázolhatatlan, szélessége 80—150 m, mélysége eléri az 5 m-t és folyása lassú, azaz 2 m/sec. A partok alacsonyok és mindenütt átkelésre alkalmasak. A déli part valamivel magasabb és erdőmentes, az északi pedig alacsonyabb, de majdnem teljesen ültetett erdőkkel borított, ami a figyelmet és a folyónak a mélysegből való tűz alá vevését nagyon megnehezítette.

A Dráván való átkelése után, észak felé irányuló támadásra a következő irányok a legalkalmasabbak: Dolni Miholjac, Dráva-Szabolcs, Harkány és Csrikovci, Gát, Alsó-Szent-Márton, Siklós. Ezek közül a védelem szempontjából az első irány volt a legfontosabb és legveszélyesebb, és az ellenség éppen abba az irányba összpontosította főerőit.

Az idő meleg és száraz volt. Holdvilág nélküli felhős éjszakák és rossz látási viszonyok voltak. E feltételek partraszállás szempontjából kedvezőek voltak és megnehezítették a védelem tevékenységét.

A 11. lövészezred állásait eleinte a hadosztály más csapatai foglalták el, amelyek azokat az egész február hó folyamán építették ki. A peremsáv közvetlenül a part mentén húzódott. Február 23-án átcsoportosították a csapatokat és rögzítették a 11. lövészezred védelmi szakaszát. Az ellenség észak felé várható támadása két legfontosabb irányának — Harkány, Siklós és Pécs felé vezető irányoknak elzárására két lépcsős harcrendet hoztak létre (a 3. és 1. lövésszázlóalj az első lépcsőbe került, a 2. lövésszázlóalj pedig a másodikba) (2. vázlat).

A 11. lövészezred védelmi szakaszának átvétele után folytatta állásainak kiépítését. A part mentén összefüggő árkokat építettek, amelyek a védelem gerincét képezték. Abban szervezték meg az első lépcsőben lévő lövésszázadok védelmét. Dráva-Palkonya, Dráva-Szabolcs, Gordisa, Alsó-Szent-Márton, Old vonalán majdnem összefüggő árkot építettek. Ebben a szakaszban csoportosították a zászlóalj-tartalékokat és az ezredtüzér csoportot. Tovább északra Kováchida, Ipacska, Lajosháza, Kisalmás területeit szintén összefüggő árkokkal kötötték össze. Ezen a területen az ezred- és a hadosztály-tartalékok egy része helyezkedett el. A hadosztály-tartalékok többi részét Siklós, Nádfalu területén csoportosították. Minden lakott helységet körkörös védelemre rendeztek be.

Még tovább északra, Harkány, Siklós, Nagy-Harsány vonalában állást építettek ki a hadtest-tartalék számára (24. lövészezred).

A 11. lövészezred állását műszaki szempontból jól építették ki, széles körben alkalmazott földmunkákkal. Az állás műszaki fejlesztése tovább folytatódott, úgy hogy fokozatosan a kéz alatt lévő anyagból harcálláspontokat és a harcosok részére fedezékeket létesítettek. Mélyebb előtér hiánya miatt csak a partraszállásra alkalmas területeken létesítettek sekély aknamezőket. Egyéb akadályokat nem hoztak létre, mivel magát a Drávát komoly víziakadállyal tekintették.

Február 25-én a 11. lövészezred és szomszédjai (41. lövészezred és 16. jugoszláv hadosztály) közötti csatlakozások védelmét beszélték meg és rögzítették jegyzőkönyvileg. A hadosztálytörzs írásban dolgozta ki és

küldte az alosztályoknak az ezredre vonatkozó, részletes „működési módot” (az együttműködés tervét) ellenséges támadás esetén, mely az ellenség partraszállásának és támadásának az ezred szakaszán elképzelhető következő öt legvalószínűbb „variációjával” (lehetőségével) foglalkozott: az ellenség partraszállása és rajtaütése a 3. lövészászlóalj területén; rajtaütés az 1. lövészászlóalj területén; egyidejű partraszállás és rajtaütés mindkét zászlóalj ellen; rajtaütés a 41. lövészezreddel való csatlakozási helyre; rajtaütés a 16. jugoszláv hadosztállyal való csatlakozási helyre.

Mindegyik variációban utasításokat adtak a lövészalegységek védelmi harcának vezetésére, valamint a tűzérséggel és a tartalékokkal való együttműködésre vonatkozóan.

Megállapították úgyszintén a tartalékok ellenlökéseinek irányait és megindulási vonalait, a tűzérelegységek helyeit és tüzét, a harc vezetését, az együttműködést szabályozó jeleket stb. Feltüntették a védelem legfontosabb területeit, melyeket szívósan és a végsőkig védeni kellett.

A 11. lövészezred szakaszában harckocsik által a következő legjobban veszélyeztetett irányokat állapították meg: Dolni Miholjac, Dráva-Szabolcs, Harkány és Csikovi, Alsó-Szent-Márton, Siklós vagy Harkány.

A „működési mód” intézkedett erről:

— hogy a harckocsik által veszélyeztetett irányokban a harckocsik elleni közelharcot folytató csoportok számára fészkeket rendezzenek be, ahol minden harceszköz (harckocsi elleni aknák, összpontosított töltetek, kézigránát kötegek, benzin- és füstpalackok) elő legyen készítve és mindig kéznél tartva;

— hogy a járható helyeken, az utakon és a páncélelhárító lövegek állásainak közelében anyagot (köveket és fatörzseket) halmozzanak fel, harckocsiakadályok gyors létesítése céljából;

— hogy az ezred utászszakaszaiból mozgó műszaki zártelepítő osztagot (POZ) kell felállítani — megerősítve azt 2 lovaskocsival és ellátva 50 db. hk. elleni aknával, 200 kg. robbanóanyaggal, összpontosított töltetekkel, benzin- és füstpalackkal stb., mely osztag a Harkánytól délre eső területen csoportosítandó; a harceszközök mindig kéznél legyenek és harckocsi-riadó esetén az osztag a legrövidebb időn belül vonuljon ki a veszélyeztetett területre; az osztagparancsnok tanulmányozza az irányokat és jelölje ki a felfejlődésre alkalmas terepszakaszokat;

— hogy az első lépcsőben lévő zászlóalj parancsnokai találkozzanak a szomszéd parancsnokokkal és rögzítsék a csatlakozási helyek védelmét az aláírt jegyzőkönyv szellemében.

Az „együttműködés” terepen való alapos tanulmányozásáról és az elrendelt rendszabályok végrehajtásáról szóló jelentést február 27-én 18,00 óráig kellett felterjeszteni.

A védelem megszervezésére vonatkozó intézkedések kiadása után az ezredtörzs ellenőrizte az alosztályok harckészültségét. Március 3-áról 4-ére

virradó éjjel felriasztották az 1. lövésszázalóaljat, a 6/2. tüzérezredet és más alosztályokat. Ellenőrizték az alosztályok és harcosok harcokészültségét és felszerelését, a híradást, a fegyverek éjjeli lövésre való előkészítését, az erődítési munkálatok menetét, a harc feladat értelmezését az egyes parancsnokok részéről, stb.

Az alakulatok védelmének hadműveleti és harcászati előkészítésével egyidejűleg a hadművelet erkölcsi-politikai biztosításáról is gondoskodtak.

A támadás megkezdése előtt a németek néhány napon át erős propagandát fejtettek ki, hangszórók, röpcédulák stb. útján, mellyel igyekeztek megintatni harcosaink szellemét, aláásni igaz ügybe vetett hitüket, melyért harcba szálltak, és arra készítetni őket, hogy adják fel a harcot.

A németek eme aljas kísérletei ellen az 1. Bolgár Hadsereg összes magasabb egységeinél, de különösen a 3. lövészhadosztály csapatainál széleskörű felvilágosító munka ment végbe, a német-fasiszta hazugságok és rágalmak leleplezése, valamint a harciszellem és a győzelembe vetett hit megerősítése érdekében. Felvilágosították a katonákat és a parancsnokokat, miben rejlik Dráva-menti védelmük ereje, valamint arról, hogy milyen reménytelen volna az ellenség helyzete, ha megkísérlené a Dráva átlépését északi irányba. A politikai helyettesek beszédeket tartottak a katonáknak, a katonai aktívák pedig a maguk részéről széleskörű politikai és oktató munkát végeztek. Szerkesztettek lövészárki újságokat („Ataka”, „Csemomorszka Burja”, „Csemomorec”, „V Boj za Rodimata”, „Sturmovak”), faliújságokat, fényképtáblákat, stb. Rendszeresen kapták és olvasták az 1. Bolgár Hadsereg törzsétől kiadott „Frontovak” és „Csa-szovoj” című újságokat.

Az egész erkölcsi és politikai előkészítés a következő jelszó alatt folyt: „Testvéri együttműködésben a Szovjet Hadsereggel megsemmisíteni a német fasizmust.”

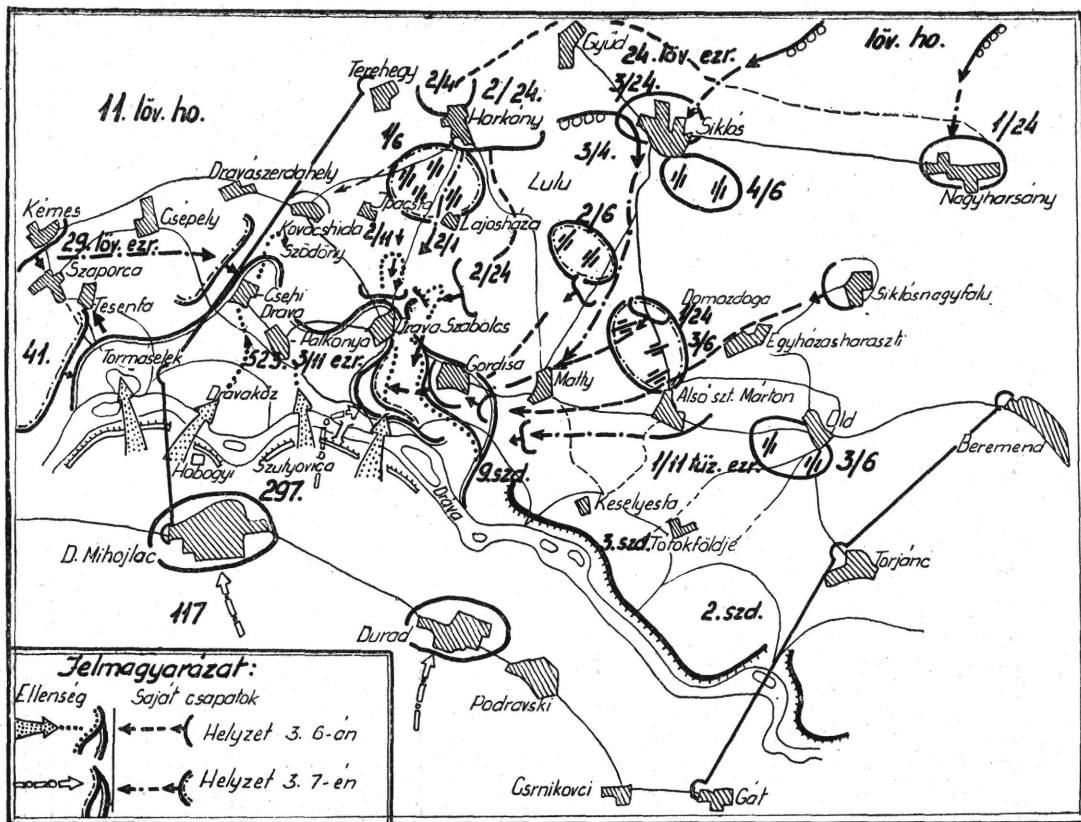
A minden rangú és rendű politikai helyettesek óriási munkájának eredményeként megerősödött a csapatok fegyelme és harcokésztsége, ez napról napra nőtt az ellenség mielőbbi és végleges szétzúzása iránti vágy.

Március elejéig az ezred szakasza előtt lévő ellenség teljesen rejtve tartotta magát. Összes átcsoportosításait, valamint új erők mélységből való előrevonását csak éjjel hajtotta végre. Napközben az ellenséges csapatok nem hagyták el szálláshelyeiket, hogy még a helyi lakosság se tudjon róluk tudomást szerezni.

A készülődő erőszakos átkelés titokban tartása érdekében a németek Dolni Miholjac területén még járőr támadást sem hajtottak végre, Barcsnál viszont végrehajtottak ilyeneket azzal a céllal, hogy megtévesszék a védelmünket, és eltereljék annak figyelmét.

Mindezen rendszabályok ellenére a németek szándékai nem maradtak titokban sem a hadosztály, sem az ezred parancsnoksága előtt. Ezekre a felsőbb parancsnokság is figyelmeztette őket.

A védelmünk ellen tervezett csapásra szánt ellenséges erők pontos mennyiségét, valamint hadműveletének méretét csak a harcok folyamán

A német áttörés megállítását célzó védelmi harcok márc. 6—7-én.

tudtuk meg, amikor parancsokat és helyzetérképeket zsákmányoltunk, azokból megállapítottuk az ellenséges erők állományát és mennyiségét.

Az alábbi táblázatban láthatjuk, a 11. lövészezred szakaszán, a hadművelet első napján bevetésre került saját és ellenséges erők viszonyát.

A legységek	A 11. lövészezred szakaszán			Csak a 3. lövészezred zászlóalj szakaszán		
	saját	ellenség	arány	saját	ellenség	arány
Lövész gyalogzászlóalj	2	12	1:4	2	8	1:4
Műszaki zászlóalj	1	4	1:4	1	3	1:3
Felderítő lovasszázad	1	2	1:2	—	—	—
Aknavető század	4	17	1:4	3	10	1:3.3
37 mm-es páncélelh. szd-ok.	1	17	1:17	1	9	1:9
75 mm-es páncélelh. ütegek	1	5	1:5	1	5	1:5
75 mm-es páncélelh. ütegek	3	5	1:1,7	3	3	1:1
105 mm-es páncélelh. ütegek	6	—	6:0	3	—	3:0

A védelmi harc lefolyása (3. vázlat).

A 3. lövészadosztály csapatai március 5-én teljes harcalkészültségben éjjeltek. Az éjszaka sötét volt. Éjfélig a Dráva jobb partján csend uralkodott. Március 6-án 1h 15-kor a 7. és 8. lövészzázadok figyelői a folyó jobb partján beszélgetést, parancsszavakat és motorzajt hallottak és megadták a riadójelet. Az alosztályok elfoglalták harcállásaikat, a tüzérség erős tüzet nyitott Sutyuricára, Hobadi-ra és Dolni Miholjac északkeleti környékére.

1.20-kor megkezdték a németek első lépcsőjük áthajózását, és pedig a szétrombolt Dráva-hídtól nyugatra és a 7. és 8. lövészzázad védelmi körletei felé törtek. Az ellenséget gyilkos géppuska-, puska- és tüzérségi tűz fogadta, mind a folyón, mind partraszállás alatt, de annak ellenére sikerült csapatainak egy részével a parton megkapaszkodnia. Egyenlőtlen kézitusa harc kezdődött, melyben a 7. lövészzázad tartalékával háromszor hajtott végre ellenlökést. A védelem minden erőfeszítése ellenére sikerült az ellenségnek 3,00 óráig a hídtól nyugatra eső területre az egész 523. gyalogezredet áthozni, mely átkarolta a 7. és 8. század hősiessen ellenálló harcosait és gyorsan tört északra, Dráva-Csehi és Dráva-Palkonya felé.

Abban az időben, amikor a 7. és 8. század területén elkeseredett harc folyt, az ellenség motorcsónakok segítségével csapatokat kezdett átszállítani a hídtól keletre is, a Fekete-víz csatorna torkolata felé, ahol 4.00 h-ig sikerült átvinnie majdnem az egész 524. gyalogsági ezredet.

A számbeli fölényben lévő ellenség így teljesen bekerítette a 7. és 8. lövészzázadot.

A zászlóalj-tartalék (6. lövészsorozat) még sötétségben foglalta el a megindulási vonalat a Dráva-Szabolcstól délre végrehajtandó ellenlökésre. Az ellenség azonban lendületesen tört előre a zászlóalj egész arcvonalán és gyorsan haladt észak felé. 4.30-kor bekerítette keletről Dráva-Szabolcs-ot és a tartalék hátába került. Ez zavarba hozta a 6. század parancsnokát, aki nem tudta végrehajtani az ellenlökést és megkezdte visszavonulását észak felé.

Ez alatt az idő alatt a németek teljes egészében elfoglalták Dráva-Csehit és Dráva-Palkonyát, de a védekező 7. és 8. lövészsorozatok megmaradtak állásaikban és teljesen bekerítve folytatták az ellenállást. Északon az ellenség folytatta előretörését, amit csak a 6. tüzérezred 1. és 2. osztályának ütegei késleltettek, melyek a harcot a kezelő legénység géppuska- és puskatüzével folytatták. Az ellenségtől bekerített ütegeknek csak nagy erőfeszítés és áldozatok árán sikerült hátrább fekvő állásokba visszavonulni, mialatt Dráva-Csehinél elvesztettek egy lőfogató üteget és Gordisá-nál egy tarackot, de azok is ellenállást tanúsítottak az utolsó lövedékig.

Virradatkor tisztázódott a helyzet. Az ellenség elfoglalta a 3. lövészsorozat zászlóalj egész védelmi körletét, míg a zászlóalj-tartalék (6. lövészsorozat) Dráva-Szabolcs-tól északra vonult vissza. A hadosztályparancsnok elhatározta, hogy a „Szabolcs”-terv szerint cselekszik, vagyis hogy a hadosztály-tartalék az ezred-tartalékkal együtt Dráva-Szabolcs irányában ellenlökést hajt végre.

A hadosztályparancsnok elhatározása értelmében a műszaki zászlóalj parancsot kapott, hogy az Ur, Nádberék megindulási vonalából ellenlökést hajtson végre Dráva-Szabolcs, Kenderzs vonalától nyugatra; a 11. lövészezred 2. zászlóalja Ur, Nádberék-től keletre lévő kiindulási vonalából ellenlökést hajtson végre Dráva-Szabolcs irányába, a felderítő lovas-sorozat pedig a Matty délnyugati környékén lévő megindulási vonalából Gordisa, Kenderzs irányában.

Az ellenlökést 8.00 órakor kellett megkezdeni, 10 perces tüzérségi előkészítés után.

A helyzet azonban gyorsan megváltozott és mind világosabban kidomborodott az ellenség nyomása Dráva-Szabolcstól északra Harkány felé.

A hadosztályparancsnok kérésére a 4. lövészhadtest parancsnoka engedélyezte a 24. lövészezred 2. zászlóaljának felhasználását, mely Harkány déli körzetében lévő állásában tartózkodott az arcvonalon folyó ellenlökés megerősítésére. A zászlóaljat azonnal Lajosháza majorhoz irányították.

A harc kimenetelére döntő jelentőségű ellenlökés biztosítására a hadosztálytörzstől három tisztet küldtek a hadműveleti ellenőrzés gyakorlása, valamint az ellenlökésben részt vevő minden alegység működésének esetleges összhangba hozása végett. E tisztekhez közvetlenül a hadosztálytörzstől speciális vezetékes összeköttetést létesítettek. A három tiszt 7.00 órakor érkezett rendeltetési helyére, érintkezésbe léptek az illetékes pa-

rancsnokokkal, tájékoztattak és összeköttetésbe léptek a hadsereg-törzszessel.

Az ellenlökés 8.00 órakor kezdődött.

A műszaki zászlóalj az ellenlökés megindulási vonala felé indult, de azonnal erős géppuska- és aknavető tűz fogadta Dráva-Csehi és Szeden major felől. Nem sokkal később az ellenség támadást indított Kovácshida felé, azzal a céllal, hogy átkarolja az ezred jobb szárnyát. Ebből kifolyólag a zászlóalj parancsot kapott, hogy a hidászszázaddal együtt foglalja vissza Kovácshidát és „tartsa azt a végsőkig”, megakadályozva, hogy az ellenség észak felé benyomuljon és ezáltal megszakítsa jobbra az összeköttetést a 11. lövészhadosztállyal.

E feladat teljesítésénél a zászlóalj 11.00 óráig szívós harcot vívott, melyben a törzs személyi állománya, az eü. részleg személyzete és az összes vonatos katonák is közvetlenül részt vettek. Három egymást követő támadás visszaverése után a zászlóalj nemcsak megállította az ellenséget, hanem támadásba lendülve, visszavetette azt Szeden majorhoz.

Az ezred-tartalék (11. lövészezred 2. zászlóalja) az Ipacsfa, Lajosháza vonalában fekvő megindulási terepszakaszán szívós harccal megállította az ellenség előrenyomulását, a 24. lövészezred 2. zászlóalja pedig a Lajosházától délre fekvő terepszakaszt foglalta el.

10.00 órakor a 11/2. és 24/2. lövészzászlóaljak megkezdték az ellenlökést. A 11. lövészezred 2. zászlóalja Dráva-Szabolcstól 200—300 m-re északra jutott, ahol az ellenség aknavető és géppuska zárótüze megállásra kényszerítette. A 24/2. lövészzászlóalj a Dráva-Szabolcs-tól északnyugatra fekvő kis erdőt megszálló ellenség ellen támadt, de erős ellenséges tűz következtében az erdő előtt megállásra kényszerült.

A felderítő lovasszázad a 8. és 9. lövészzázadtól összevont harcosokkal együtt, Matty-tól délnyugatra fekvő terepszakaszt foglalt el. Gordisa irányában ellenlökést hajtott végre, de a falutól keletre megállásra kényszerült.

A Kovácshida körzetében keletkezett új krízis miatt oda irányították a hadosztály rendelkezésére maradt tartalékokat (a 24. lövészezred 9. lövészzázadát, a 11. lövészezred mozgó műszaki zártelepítő osztagát és a 3. lövészzászlóalj Ipacsfa területén összevont harcosainak egy vegyes csoportját).

Foglyoktól kitudódott, hogy Kovácshida ellen az 523. német gyalogezred harcol.

A sikertelen ellenlökések ellenére sem mondott le tervéről a hadosztályparancsnok és erősítést kért és kapott a hadtesttől, mégpedig a 24. lövészezred a hadtesttartalék 1. és 3. lövészzászlóalját, melyet Siklós, Erdő. Demozdoga szakasz felé irányítottak. E tartalékok kedvező helyzetéből kifolyólag a hadosztályparancsnok elhatározta, hogy 14.00 órakor újból ellenlökést hajt végre a 11. lövészezred alakulataival északról és a 24. lövészezred alakulataival keletről, a következő terv szerint: a 11. lövész-

ezred¹ — Dráva-Szabolcs felől fedezve ellenlökést hajtson végre egyenesen délre, a 24. lövészezred pedig — Gordisa irányába erőfeszítéseket téve a balszárnyon, hogy átkarolja az ellenséget Kenderzs felől.

Az ellenlökés, tüzéségi előkészítés után 14.00 órakor kezdődött. A 11. lövészezred jobb szárnyával (11. lövészezred 2. zászlóaljja) erős ellenséges tűzben csak lassan haladt előre, de bal szárnyával (24. lövészezred 2. zászlóaljja) sikerült erős rajtaütéssel birtokba vennie a „görbe erdőcskét”, ahonnan a németek maradványai rendezetlenül dél felé vonultak vissza. 18.00 óráig a két zászlóalj Dráva-Szabolcs-ot 200 m-re közelítette meg, ahol a falu felől leadott erős tűz megállásra kényszerítette őket.

A felderítő lovasszázaddal megerősített 24. lovasezred² előre tört és a 3. lövészzászlóaljával 17.30-kor elfoglalta Gordisá-t. Itt ejtettek először foglyokat a 297. német gyaloghadosztály 524. gyalogezredének állományából.

A jobb szárnyon, Kovácshidánál ellenlökést hajtott végre a műszaki zászlóalj, mely a németeket véglegesen Szeden majorhoz és Dráva-Csehihez szegezte.

Este felé az ellenség a folyón át új erősítéseket kapott, melyeket Dráva-Szabolcs felé irányított lendületes támadással s a 11. lövészezred alegységeit északra, Őpacsfától délre fekvő kiindulási állásaikhoz vetette vissza.

Március 6-án az egész nap elkeseredett rohamokkal és ellenlökésekkel telt el. A hadtest a 29. lövészezreddel ellenlökést hajtott végre Kemes területéről délre a Dráva felé; de a németek megállították az ezredet és visszavetették azt a megindulási helyzetébe, anélkül, hogy hatást gyakorolt volna a Dráva-Csehiért folyó csatára.

21.00 óra felé a foglyok vallomásaiból és a náluk talált térképekből kiderült, hogy az ellenség a 11. lövészezred 3. zászlóaljja ellen a 297. gyaloghadosztály három gyalogezredét (523., 524. és 522.) egy műszaki és egy hadosztály-közvetlen gyalogzászlóaljat vetett be. A zsákmányolt térképekre be voltak rajzolva a fokozatosan elfoglalandó vonalak, melyek utolsója a Harkány, Siklós-tól északra lévő magaslatokon futott; ezt a vonalat a németeknek március 6-án 14.00 óráig kellett volna elfoglalniuk.

Ez ellen a nagyszámú ellenség ellen a 3. lövészhadosztály 14.00 óráig három lövész és egy műszaki zászlóaljjal harcolt, azután pedig estig még további két lövészzászlóaljjal (24/1. és 24/3.), valamint egy felderítő lovasszázaddal. A védelem ezekkel az erőkkel sok ellenlökést hajtott végre és sikerült az ellenség áttörésének határoköt szabnia. Az ellenség, nagy

¹ Az ezred magában foglalta: a 11. lövészezred 2. zászlóaljját és a 24. lövészezred 2. zászlóaljját, melyek a 11. lövészezred parancsnokának parancsnoksága alatt állottak.

² A 24. lövészezred két zászlóaljából állott (24/1. és 24/3.).

erőfeszítései ellenére, alig volt képes a zászlóaljtagok állásait — Dráva-Szabolcs-ot — elérni.

Ezen a napon a 11. lövészezred 1. zászlóalja semmilyen harcot sem folytatott, mert az ellenség nem támadott ellene. Állásait azonban nem hagyhatta el, mert a németek a Drávától délre még jelentős erőkkkel rendelkeztek, és nem volt ismeretes az, hogy hová fogják azokat irányítani.

A 3. Ukrán Front parancsnoka az áttörés helyére tiszteket küldött azzal a feladattal, hogy figyelemmel kísérjék a harc fejleményeit és tájékoztassák erről a frontparancsnokságot.

A tisztek megállapították, hogy a 4. lövészhadtest főerői által egész napon át folyó nehéz harcok ellenére, a hadtestparancsnok nem ment ki a parancsnoki figyelőbe, Magyarmecskén lévő harcálláspontján maradt, mely a csatatértől 35 km-re feküdt. A 3. Ukrán Front parancsnoka parancsot adott: „A hadtestparancsnokok azonnal menjenek ki a parancsnoki figyelőbe, — a harcok körzetébe — Harkányra.”

A 4. lövészhadtest parancsnoka március 7-én ellenséges tűz közepette a hadműveleti csoporttal kivonult a Harkánytól közvetlenül északra fekvő parancsnoki figyelőbe.

Az ellenség terve már az első csatanapon hajótörést szenvedett. A németeknek nem sikerült kedvező hídfőállást biztosítaniuk maguknak és a következő napon 2.00 órától kezdve „a bolgárok³ rendkívül erős ellenállása és nyomása miatt” védelembe mentek át.

Az eredmények még nagyobbak lehettek volna, ha a 29. lövészezred határozottabban támadott volna és feladatának eleget tett volna. Az esetben ellenlökése nyugatról, és a 24. lövészezred 16.00 órakor indított ellenlökése keletről — melyek az ellenség átkelési helyeire irányultak — az áttörés felszámolásához vezettek volna.

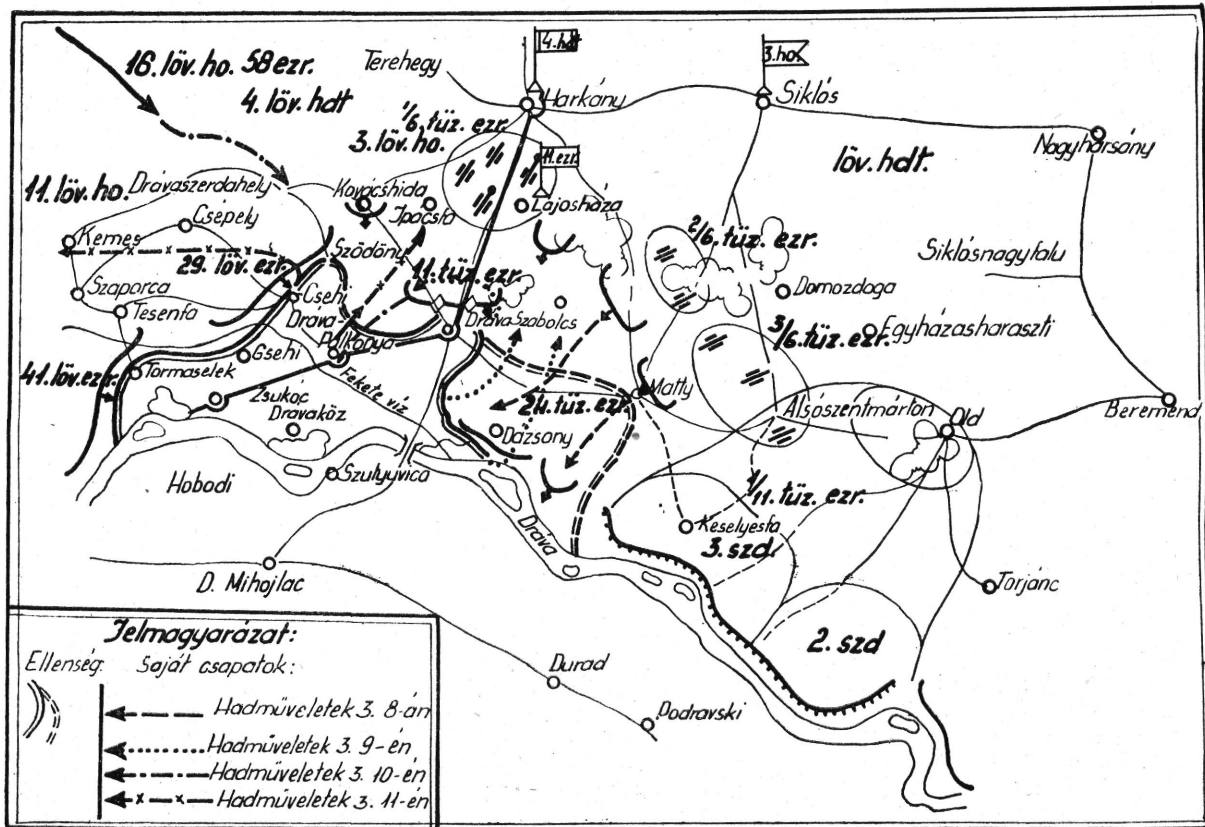
A védelem további komoly hiányossága a tüzérség (6. tüzérezred 1. és 2. osztálya) a folyóhoz való indokolatlanul közeli elhelyezése volt. A tüzérség, nyomban az elsővonalbeli századtámpontok eleste után, gyalogsági fedezet nélkül maradt. Kényszerállásváltoztatása hátrább fekvő állásokra jelentős veszteségekkel járt, a lövész-alegységek pedig, a harc legnehezebb pillanataiban, tüzérségi támogatás nélkül maradtak.

Az ellenséget meg kellett volna fosztani attól a lehetőségtől, hogy szervezkedjen és új erőket vonjon előre. A hadosztályparancsnok azért elhatározta, hogy a csapatokat március 7-ikén 3.00 óráig fel kell tölteni és kiegészíteni és 4.00 órakor, változatlan harcrendben folytatni az ellenlökést az állásokba betört ellenség végleges felszámolásáért.

Az erre vonatkozó intézkedések kiadása idejében megtörtént és az az elrendelt időpontban megindult az ellenlökés (4. vázlat).

A 11. lövészezred elérte Dráva-Szabolcsot és megkezdte támadását, melynek folyamán az ezred egyes alosztályainak sikerült a falu északi

³ A védelem fenti értékelése egy német harcparancsból származik, melyet a német 523. gyalogezred egy elesett tisztjénél találtak.

A Dolni Miholjactól északra létesített hídfő felszámolására irányuló, 1945. III. 8—11-ig lezajlott harcok.

részébe behatolniuk. Virradatkor azonban a németek visszavetették az ezredet, amely kénytelen volt megindulási állásaiba visszavonulni.

A 24. lövészezred az elrendelt időpontban szintén támadásba ment, megtörte az ellenséges ellenállást és 9.00 órakor elérte a Kenderzs, Dráva-Szabolcs állomás vonalát, majd pedig északra, Dráva-Szabolcs falu felé iramodott. De ebben a helyzetében az ezred a németek által délről, nyugatról és északról Dráva-Szabolcs felől megnyitott gyilkos tűzbe került. A 24. lövészezred által elért kedvező helyzetének kihasználására a hadosztályparancsnokság parancsot adott, hogy az ezred tartsa meg az elfoglalt területet, ássa be magát, a 11. lövészezred újbóli támadásba vetéséhez pedig erősítést kért a hadtesttől. A hadtest erre a célra az 1. hadsereg közvetlen kiegészítő lövészezred 2. zászlóalját bocsátotta rendelkezésre, mely a 11. lövészezred parancsnokának alárendeltségébe került.

Új ellenlökést készítettek elő. Rövid tüzéségi előkészítés és a „katusák”, sorozatvetők egy ösztüze után 12.30 órakor megkezdődött az ezred szakaszában lévő összes alosztályok általános támadása Dráva-Szabolcs ellen.

A nagy erőfeszítések és a falu ellen irányuló szüntelenül ismétlődő csapások ellenére sikerült a németeknek megtartaniuk a falut.

17.00 órától kezdve az ellenség újabb csapatokat dobott át a folyón. Megállapítást nyert, hogy a 104. vadászhadosztály 704. gyalogzredét és a 104. hadosztály közvetlen gyalogzászlóalját hozták át, melyek azonnal támadásba mentek Matty és Gordisa ellen és a 24. lövészezred hátában jelentek meg. Ez kényszerítette az ezredet, hogy az előző napi, Gordisa Matty-től északra lévő állásaiba vonuljon vissza.

Ebben a helyzetben a hadosztályparancsnok 20.30 órakor elhatározta, hogy a csapatok az elért terepszakaszt erősítsék meg és készüljenek fel a következő napon folytatandó ellenlökésekre.

Az ezred bal szárnyának biztosítására az 1. hadsereg közvetlen pót-lövészezred 3. zászlóalját tehergépkocsikon Matty területére szállították.

A 29. lövészezred az egész nap folyamán harcolt Dráva-Csehiért, de nem sikerült elfoglalnia azt. E napon a németeknek már majdnem két teljes áthozott hadosztályuk (297. és 104.) volt, de a tüzéség még nem volt átszállítva. Megállapítást nyert, hogy Dolni Miholjac-hoz az 528. gyaloghadosztály is megérkezett, Sz. Durad-hoz pedig két Vlaszov-féle lovasdandár.

Védelmünk szüntelen ellenlökéseinek volt köszönhető, hogy a németek, — a 104. gyaloghadosztályuk Dráván való átdobása ellenére — képtelenek voltak hídfőjüket kiszélesíteni.

22.00 órakor a 4. lövészhadtest törzséhez megérkezett Tolbuhin marsall megbízottja — Blagodatkov tábornok, aki összefogta a Dolni-Miholjac-tól északra folyó műveleteket és elrendelte, hogy csapataink tartsák meg jelenlegi állásaikat és készüljenek fel az N-ik lövészhadtest szovjet csapataival együtt a következő napon végrehajtandó új ellenlökésekre.

E hadtest egy gépkocsizó lövészhadosztálya már meg is érkezett Villány, Novi, Harkány, Siklós területére.

Ezen a napon a 4. lövészhadtest törzséhez, Harkányba megérkezett az 1. Bolgár Hadsereg parancsnok politikai helyettese is, aki a csapatok politikai helyetteseivel határozott rendszabályokat foganatosított a katonák és parancsnokok harci szellemének megerősítése érdekében.

A hídfő felszámolását célzó harcok (4. vázlat).

Március 8-án 2.30 órakor a 4. lövészhadtest törzséhez, Harkányba megérkezett az N-ik hadtest parancsnoka, Artyusenko tábornok. Megállapították a bolgár és szovjet csapatok együttműködését. A 3. lövészhadosztálynak a Harkány, Dráva-Szabolcs, Dráva-Palkonya, Zsuzhesz választó vonaltól nyugatra, a szovjet csapatoknak pedig e vonaltól keletre kellett támadniuk.

A 24. lövészrezred, a 11. lövészrezred 1. zászlóalja, a felderítő lovasszázad, a 6. tüzérezred 3. osztálya és 2. osztályának két útege, melyek az N-ik lövészhadtest sávjába estek, annak alárendeltségébe kerültek.

Igy tehát a 3. lövészhadosztálynak március 8-iki harctevékenységre csak a 11. lövészrezred (11. és 24. lövészrezred 2. zászlóaljai) és a műszaki zászlóalj maradt.

A 11. lövészhadosztálynak (41. lövészrezred) folytatnia kellett támadását Zsuzhesz ellen, a Fekete-víz csatornától délre.

Az 1. Bolgár Hadsereg harcokcsi-zászlóaljának megérkezését is ide várták, melynek egy utász századdal együtt kellett támadnia Dráva-Szabolcs ellen.

Az ellenlökésre való készültséget március 8-án 12.00 órára rendelték el.

A harcokcsi zászlóalj az elrendelt időpontban 160 km-re Dráva-Szabolcs-tól északra fejlődött fel, áthaladt a gyalogság harcrendjén és támadást indított a falu ellen az utász századdal együtt. Azonban az ellenség nagyon erős zárótűzzel megállította és leválasztotta a támadó gyalogságot és az utászokat. A harcokcsik egyedül behatoltak a faluba, de — erős páncélelhárító tüzelt fogadták őket és így visszavonulásra kényszerültek. A gyalogság és az utászok harca estig folyt. Csapataink többször behatoltak a faluba, de a harcokcsikkal való együttműködés összehangolásának hiánya miatt kiszorították őket, és a falu északi része előtt töltötték el az éjszakát.

A 24. lövészrezred harcrendjét tüzérségi tömegtűz sújtotta főleg a Dráva déli partjáról; az ezred emiatt fokozatosan északra, az előző napi megindulási vonalra vonult vissza és a 11. lövészrezred balszárnyához igazodott. A németek északkeletre támadtak és kiszélesítették áttörésüket, mialatt elérték Matty-t. De ugyanakkor az egyik szovjet hadosztályhoz tartozó csapatok Matty-től északra fekvő területen felfejlődtek és az 1. kiegészítő lövészrezredünk 3. zászlóaljával és a felderítő lovas-

századdal együtt ellentámadást hajtottak végre Matty, Gordisa irányában. Estig újból birtokba vették az utóbbi falut és elérték a 24. lövészrezred állásait.

A szovjet lövészadosztálytól nyugatra egy másik szovjet lövészadosztály csapatai tevékenykedtek.

A 29. lövészrezred nyugatról az egész nap folyamán szüntelenül harcokat folytatott Dráva-Csehi és Szeden major birtokbavételéért, de nem sikerült azokat elfoglalnia.

Az ellenségnek a Dráva-Szabolcs területén tanúsított nagy szívóssága miatt az összes alosztályaink fokozatosan arrafelé tömörültek. Így Dráva-Szabolcs és Szeden major között a harcrendünkben jelentős hézag keletkezett, ami 11. lövészrezredünk 2. zászlóalja (a 11. lövészrezred jobbszárnyán lévő alegység) jobb szárnyának Dráva-Palkonya felőli veszélyeztetésére vezetett. E veszély elhárítására elrendelték, hogy a 11. lövészrezred 2. zászlóalja éjjel nyugatra fordítsa arcvonalát és készüljön fel a Dráva-Palkonya elleni támadásra.

Így a szovjet csapatok beavatkozásával március 8-tól az erőviszonyok fokozatosan javunkra tolódtak el, és a kezdeményezés a kezünkbe ment át. Az ellenség folytatta ellenállását, de képtelen támadó tevékenységre vállalkozni. Csak szüntelen ellenlökéseink visszaverésére kényszerült.

A Dráva-Szabolcs-i aznapi balsiker főleg a csapatok működésének időben való összehangolásának hiányára, valamint a harcokcsik és a gyalogság közötti rossz együttműködésre vezethető vissza.

Március 9-én az N-ik szovjet hadtest csapatai fokozatosan érkeztek és harcra fejlődtek fel Keletről Dráva-Szabolcs ellen és attól délre. Hogy a támadásnak szabad arcvonalat biztosítsanak, a 24. lövészrezred 2. zászlóalját (a 11. lövészrezred bal szárnyát) Dráva-Szabolcstól nyugatra helyezték át azzal, hogy Dráva-Palkonya ellen folytasson harctevékenységet. Az átcsoportosítás ellenséges tűzben történt. 16.00 órakor. 10 perces tűzérségi rajtaütés után kezdődött az általános támadás Dráva-Palkonya, Dráva-Szabolcs és Dráva-Csehi ellen, de a németek szívósan védekeztek, úgy hogy csapataink estig alig voltak képesek e falvak előterébe jutni.

Az éj folyamán előkészítették a támadás folytatását.

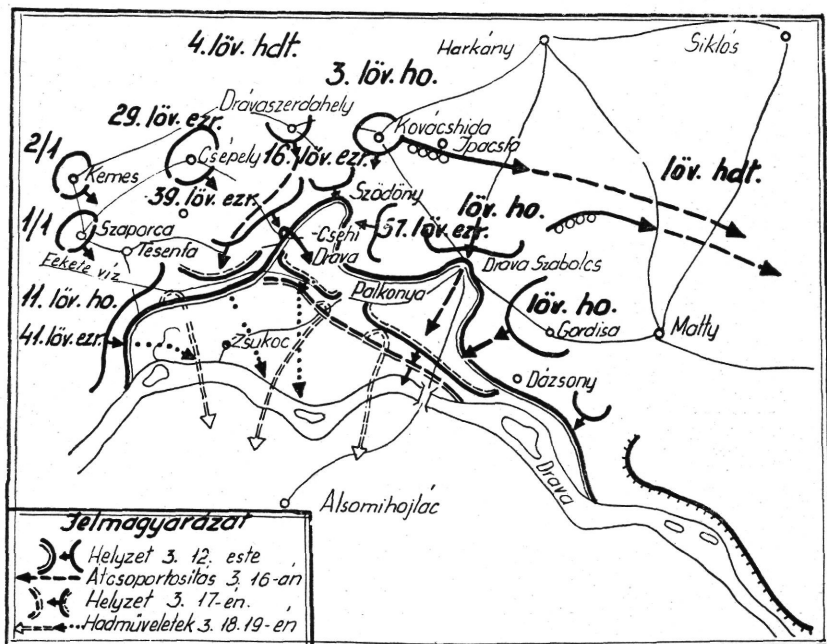
Március 10-én folytatódtak a támadások és a németek tovább tartották ugyan magukat a lakott helységekből, de csak nagy veszteségek árán.

Estefelé kezdtek érkezni a csataterre a 16. lövészadosztály — a hadseregtartalék — első csapatai.

Március 11-én a 16. lövészadosztály csapatai felkészültek a 3. lövészadosztály kimerült csapatainak (11. és 29. lövészrezred) felváltására. A felváltás éjjel történt úgy, hogy a 11. lövészrezred Ipacsfa területére, a 29. lövészrezred Kemes területére, a hadtest tartalékába került.

Március 12-től — amikor bevetésre került a 16. lövészadosztály — március 19-ig a 4. lövészhadtest és az N-ik szovjet lövészhadtest csapatai nehéz harcokat vívtak az ellenséges hídfő végleges felszámolásáért. (5. vázlat.)

A németek parancsnokságunk figyelmének elterelésére és a hídfőben alaposan összeszorított csapataik helyzetének megkönnyítésére március 16-án új partraszállást hajtottak végre körülbelül egy gyalogszázadnyi erővel Dolni Miholjac-tól mintegy 10 kilométerre nyugatra. E partraszállást azonnal felszámoltuk, anélkül, hogy bármilyen befolyást is gyako-

A hídfő felszámolását célzó harcok folytatása III. 12—19-ig.

rolt volna a főhídfőben lezajló harcokra. A lakott helységekre és az egyes szilárd, erődökké kiépített majorokra támaszkodva, a németek elkeseredett ellenállást tanúsítottak. A hídfőben két erős ellenállási pont doborodott ki Szeden major, Dráva-Csehi, Dráva-Palkonya, valamint Dráva-Szabolcs, Kenderzs területén, ahol a németek nagymennyiségű tüzerszközt — köztük sok rohamlöveget — összpontosítottak. E területek védelmét nagymennyiségű tüzérség támogatta a Dráva déli partjáról.

A 16. lövészhadosztály és a N-ik szovjet lövészhadtest szüntelen támadásai megtörték a németek szívós ellenállását és március 17-én elérték a Fekete-víz-csatorna északi partját.

Az ellenség a Drávától északra lévő csapatai nehéz helyzetének, valamint a Dráván át való visszavonulásuknak megkönnyítésére Valpovo területén (a jugoszlávok ellen) új folyamátkelést hajtott végre és megkezdte áttörésének kiszélesítését északnyugat felé azzal az igyekezettel, hogy Dolni Miholjactól északra lévő csapataival egyesüljön. Ezt a veszélyt az oda irányított szovjet gépesített csapatok és a 11. lovasezredünk segítségével hamarosan elhárították. Ezzel egyedijüleg a Fekete-víz csatornától délre a támadások március 19-én is folytatódtak. Csapataink 16.00 óra felé elérték a Dráva északi partját és véglegesen felszámolták az utolsó német ellenállásokat.

A Dráva körül, Dolni Miholjac-tól északra fekvő területen lefolyt védelmi harcokról bátran azt állíthatjuk, hogy nagy és sorsdöntő jelentőséggel bírtak az 1. Bolgár Hadseregnek a háborúban való további részvétele szempontjából. Ha a németeknek az áttörés második napján sikerült volna kitűzött céljukat elérni — mint ahogy ők azt tervezték — úgy hadseregünk helyzete rendkívül nehéz lett volna. Igaz, hogy a németek ezzel nem nyerték volna meg a háborút, sőt ez a pusztulásukat sem késleltethette volna, de egész hadseregünket biztosan nehéz helyzetbe sodorhatta volna.

Csapataink harctevékenysége nagy erőfeszítés és mozgások közepette ment végbe, különösen az első napokban. A harc az ellenség nagy számbeli és harceszközökben való túlsúlya mellett kezdődött.

A 3. lövészhadosztály, de főleg a 11. lövészezred, védelmi tevékenységét nagy szívósság és aktivitás jellemezte, aminek köszönhető volt a többszörös túlerőben lévő ellenség sikeres feltartóztatása. Két lövészzászlóalj március 6-án az egész napn át két német ezred ellen harcolt és megátolta azt, hogy az ellenség a zászlóalj-tartalékok állásainál mélyebbre jusson.

A védelem aktivitása és szívóssága a tartalékokkal való manőverezésben és a szüntelen ellenlökésekben jutott kifejezésre. Különösen kedvező hatást gyakorolt a védelemre a hadtesttartalék egy részének (24. lövészezred) jökori beavatkozása, mely még március 6-án a hadosztály tartalékkal (a hadosztály műszaki zászlóalja és felderítő, lovasszázada) együtt Dráva-Szabolcsnál a németek oldala és háta ellen tört. Ha ezeket az ellenlökéseket energikusabban és merészebben hajtották volna végre, akkor talán már március 6-án sikerült volna a hídfőt leszűkíteni. Még nagyobb és gyorsabb eredményekhez vezetett volna az, ha március 6-án a hadtest-tartalék visszamaradt csapata (29. lövészezred) is részt vett volna az ellenlökésben.

A védelem szívóssága és aktivitása a fő állásban lelassította az ellenség előrehaladásának ütemét és lehetővé tette a tartalékok bevonását és idejében való harcbevételét. Az első lépcsőben lévő századok (7. és

8.) teljesen bekerítve harcoltak és késleltették az ellenség Dráván való átkelését. Helyes volt, hogy a zászlóaljtartalék (6. lövészsorozat) nem hajtott végre ellentámadást, mert az ellenség kiszélesítette az áttörést a zászlóalj majdnem egész arcvonalára, de a tartalék kivonása a Dráva-Szabolcs mellett állásából durva és vesztes hibát jelentett. Ha a tartalék — még bekerítve is — Dráva-Szabolcs-ban marad, akkor a még nyugatabbra lévő tartalékok ellenlökéseinek feltételei sokkal kedvezőbbek, az eredmények pedig sokkal jobbak lettek volna.

Az ellenséges áttörés megállításának és korlátozásának legbiztosabb eszköze — az ellenlökés. A 11. lövészezred szakaszán 14 nap alatt szüntelen ellenlökések folytak; ellenlökéseket hajtottak végre még a hadsereg- és az arcvonalartartalékok is, a 16. lövészhadosztály és az N-ik szovjet lövészhadtest. E szüntelen ellenlökések teljesen megállították a német támadást, ezután pedig végleg felszámolták a létesített hídfőállást.

A védelmi övben fekvő lakott helységek erős támaszpontokat képviselnek és azok körkörös védelmét meg kell szervezni. Megbízható kézbe tartásuk érdekében szükséges különleges helyőrségeket kijelölni, melyek addig védekezzenek, míg a tartalékok, ellenlökésük során, el nem érik őket. E tekintetben, védelmünk komoly hibákat követett el. Az ezred szakaszán sok lakóhelység feküdt (Dráva-Szabolcs, Dráva-Csehi, Dráva-Palkonya stb.), melyek védelmét és megtartását nem vették tervbe. Mindezek majdnem ellenállás nélkül estek a németek kezébe. Az áttörés felszámolása során azok visszafoglalásáért csapataink nehéz harcokat vívtak.

A csapatok védelmi harc folyamán történő átcsoportosítása (a manőver) a sikeres harcvezetés szempontjából nagy jelentőséggel bír. Főleg a manőver segítségével változik meg a védelem ideiglenes szám-beli gyengesége olyan területen, ahol az ellenség áttörést hajtott végre és létrejönnek sikeres lökés feltételei. A szóbanforgó védelmi tevékenységeknél széleskörűen alkalmazták a tartalékokkal való manőverezést. Amíg a nagy tartalékok harcbevetése nagyon gyorsan és rejtve történt, addig a harc folyamán megengedtük azt, hogy az alegységek átcsoportosítása nappal az ellenség szemeláttára és tüze alatt történjék, ami jelentős áldozatokkal járt (a 24. lövészezred 2. zászlóaljának átcsoportosítása március 9-én, Dráva-Szabolcs-tól nyugatra).

A magasabb parancsnokoknak a veszélyeztetett szakaszok közelébe való kimenetele kedvező hatással volt mind az alárendelt parancsnokokra, mind a harcosokra nézve egyaránt.

Hadműveleti csoport kiküldése a harcoló csapatokhoz (alegységekhez) a magasabb törzsektől biztosítja a parancsnokság gyors és idejében való tájékoztatását a helyzetről.

Szívós és aktív védelmet csak magas politikai öntudattal rendelkező csapatok vívhatnak. Harcosaink és parancsnokaink nem dőltek be az ellenséges propagandának a német támadás kezdete előtt. Ellenkezőleg! A

védelmi harcokat a kitűzött harcfeladataik fontosságának és a háború igazságos felszabadító jellegének teljes tudatában vívták meg.

A Dráváért folyt harcoknál a tüzérség nagy részét túlzottan előretolt tüzelőállásokba vitték, ahol már az ellenség kis előrehaladása is szükségessé tette az állásváltoztatást és megfosztotta a gyalogságot a tüzérség támogatásától.

Az 1945 márciusában Dolni Miholjactól északra fekvő területen vívott sikeres védelmi harcok Néphadseregünk számára nagy katonai jelentőséggel bírnak. Azokban a harcokban a hadsereg jelentős része vállalva harcolt a legyőzhetetlen Szovjet Hadsereg csapataival. Ott a csatatéren lehetőség nyílt a harcosaink és parancsnokaink számára, hogy a Szovjet Hadseregnek a Nagy Honvédő Háború folyamán felhalmozott gazdag harctapasztalatait a gyakorlatban elsajátítsák.

Az együttesen vívott harcok és a harcmezőkön együttesen ontott vér még jobban megszilárdította a szovjet és a bolgár nép közötti harci barátságot.

Megjelent a Военна Мисъл 1954. 3. számában.